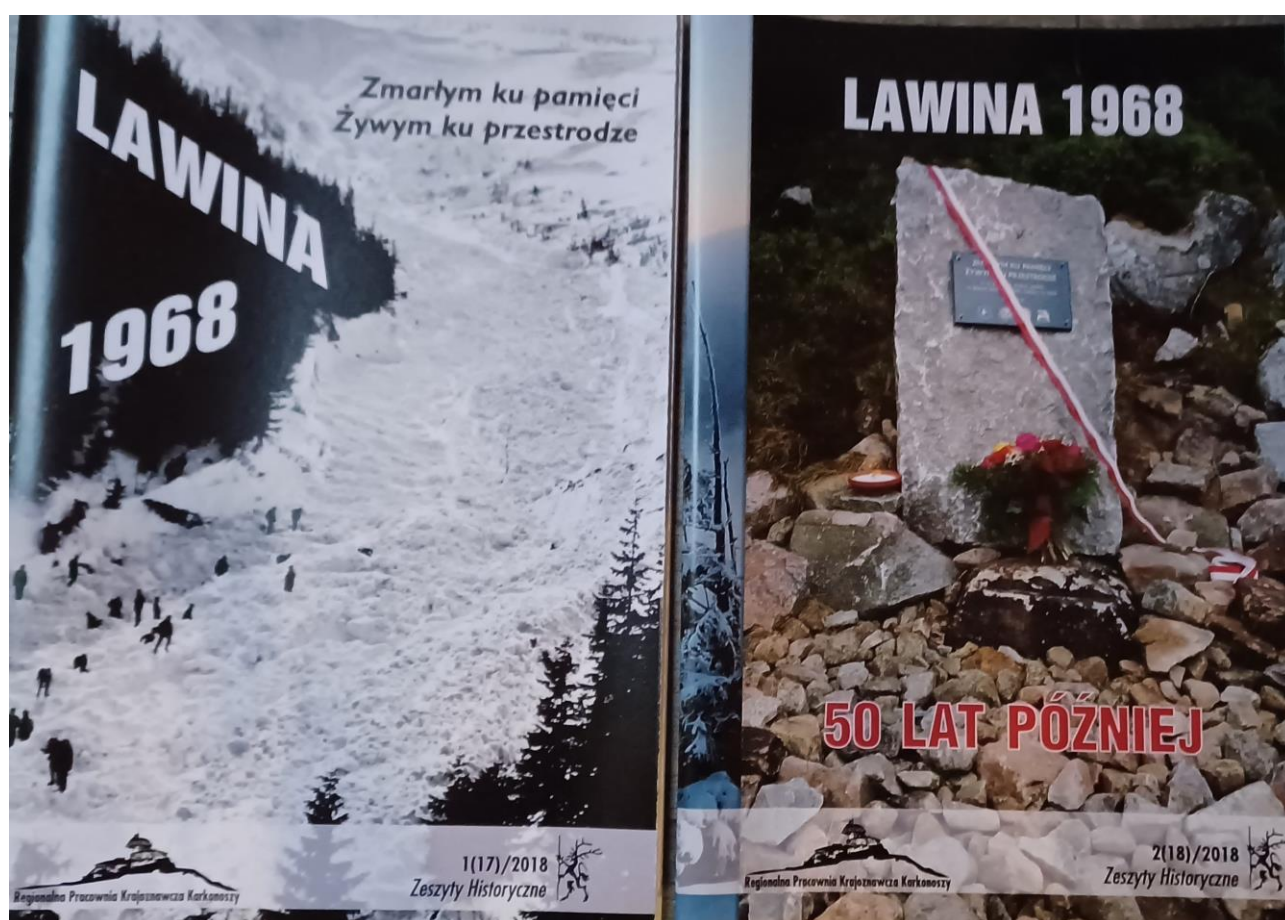

55 lat od zejścia lawiny w Białym Jarze

55 lat temu w marcu 1968 roku miała miejsce największa tragedia w polskich górach. Lawina, która zesłała w Białym Jarze w Karkonoszach pochłonęła 19 istnień ludzkich.

Ponieważ przy okazji tzw. okrągłych rocznic wracamy do tego tragicznego wydarzenia chciałbym przedstawić działania podjęte przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w ostatnich latach. W ramach Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze działa Regionalna Pracownia Krajoznawcza Karkonoszy powołana wspólnie ze Związkiem Gmin Karkonoskich. Pracownia ta kierowana przeze mnie zorganizowała spotkanie poświęcone przypomnieniu tego co działo się po zejściu lawiny w roku 1968. Spotkanie odbyło się w siedzibie Związku Gmin Karkonoskich w Bukowcu. Zaprosiłem na nie osoby biorące udział w akcji ratunkowej ale nie tylko. Dzięki temu spotkaniu powstały wspomnienia, które wraz z innymi materiałami wykorzystałem do złożenia redagowanego przeze mnie Zeszytu Historycznego nr 1(17)/2018.

Zeszyty Historyczne to cykl wydawniczy stworzony na potrzeby zachowania w pamięci zdarzeń krajoznawczych i relacji z różnych działań turystycznych. Do tej pory ukazało się 29 numerów. Wspomnę tylko, że Zeszyty zostały wyróżnione w Jubileuszowym XXV Ogólnopolskim Przeglądzie Książki Krajoznawczej i Turystycznej w Poznaniu II nagrodą oraz w 7. Międzynarodowym Konkursie „Najlepsza książka o górach” w Krakowie I nagrodą.

We wspomnianym numerze Zeszytu Historycznego zostały zamieszczone relacje osób biorących bezpośredni udział w akcji ratunkowej w 1968 roku, ich wspomnienia a także opracowanie naukowe odnośnie Białego Jaru jako najbardziej niebezpiecznego miejsca w polskich Karkonoszach. Wśród autorów poszczególnych artykułów są: Marian Sajnog, Andrzej Brzeziński, Stanisław Jawor,

Bogdan Skrzypczyński, Marian Bielecki, Ryszard Jaśko, Jacek Jaśko. Jest też relacja Wojciecha Skowrońskiego, który przeżył lawinę z 17 marca 1968 roku, a więc chwilę przed omawianą tragedią. W Zeszytach zawarłem także do tej pory chyba nigdzie nie publikowany wpis z pamiętnika Domu Wypoczynkowego „Leśny zamek” w Bierutowicach, w którym to swoją relację z tego co zobaczyły zdały przebywające tam kuracjuszeki. Oczywiście w Zeszytach zamieszczonych zostało wiele zdjęć, zarówno archiwalnych jak i pozyskanych od autorów, zamieszczono także relacje z różnych czasopism z tamtego okresu.

Ale to nie koniec naszych działań w tym temacie. Otóż jak państwo wiecie w ramach upamiętnienia ofiar tej tragedii postawiono w Białym Jarze pomnik. Najpierw nietrwały drewniany, później wykonany z granitowych bloków o łącznej wadze blisko 40 ton. Jak się okazało, wydawałoby się niezniszczalny pomnik, został zmieciony przez lawinę w 1974 roku. Dodam tylko, że na tablicy z pierwszego pomnika umieszczono napis: „Pamięci 19 osób, ofiar lawiny w dniu 20 III 1968”. Na tablicy z drugiego pomnika umieszczono napis: „Tragiczną śmierć w zwałach śnieżnej lawiny poniosło w tym miejscu 20 marca 1968 roku 19 nieodżałowanych entuzjastów gór i przyrody. Cześć ich pamięci”

Wydawałoby się, że wraz ze zniszczeniem pomnika skończyła się pamięć o tych, którzy stracili tam życie. Na szczęście tak nie jest. Otóż przez wiele lat próbowano postawić nowy obelisk. Niestety wszystkie próby kończyły się niepowodzeniem. W końcu coś drgnęło. 13 lutego 2017 roku w siedzibie Związku Gmin Karkonoskich w Bukowcu odbyło się spotkanie, podczas którego powołano „Komitet obchodów 110 rocznicy zorganizowanego ratownictwa w Karkonoszach”. W spotkaniu tym uczestniczyli: Mirosław Górecki (prezes GK GOPR), Sławomir Czubak (naczelnik GK GOPR), Radosław Jęcek (burmistrz Karpacza), Witold Szczudłowski (dyrektor biura ZGK), Krzysztof Tęcza (kierownik RPK Karkonosze, a także wiceprezes ZO PTTK Sudety Zachodnie oraz dziennikarz Piotr Słowiński. W rozmowie, korzystając z połączenia telefonicznego, uczestniczył Andrzej Raj (dyrektor KPN).

Podczas tego spotkania z inspiracji RPK powstała myśl, by przypomnieć o tragedii roku 1968 i ponownie uczcić pamięć tych, którym nie dane było wrócić bezpiecznie do domu. Postanowiono podjąć działania zmierzające do zbudowania nowego pomnika. Muszę tutaj powiedzieć, że prace te powiodły się przede wszystkim dzięki postawie dyrektora ZGK Witolda Szczudłowskiego.

Prace przy budowie nowego pomnika rozpoczęto 26 lipca 2018 roku. Dzięki sponsorowi, Firmie Dobrowolski, która użyczyła odpowiedniego sprzętu wraz z operatorem (koparki kroczącej) udało się wydobyć jeden z granitowych bloków pomnika zniszczonego w 1974 roku. Nie było łatwo, ale udało się. Głaz został ułożony na zboczu i zablokowany tak by żadna lawina nie mogła go porwać. Dodam, że w pracach uczestniczyli: Witold Szczudłowski, Mirosław Górecki, Krzysztof Tęcza i operator koparki Grzegorz Kulikowski. Ale to nie koniec prac. 9 sierpnia 2018 roku wróciliśmy do Białego Jaru by zamontować przygotowaną wcześniej nową tablicę, którą przyniosłem w plecaku. Tym razem oprócz mnie w pracach uczestniczył jeszcze Mirek Górecki.

Oficjalne odsłonięcie tablicy miało miejsce 10 sierpnia 2018 roku podczas obchodów Dnia Ludzi Gór. Po uroczystościach na Śnieżce zeszliśmy do Białego Jaru gdzie po odmówieniu przez kapelana GK GOPR księdza Michała Gołębia krótkiej modlitwy, poświęcenia pomnika dokonał biskup Stefan Cichy. Zaszczytu odsłonięcia pomnika dostąpił Marian Sajnog. Towarzyszyli mu koledzy ratownicy, którzy brali udział w akcji ratunkowej mającej miejsce 50 lat temu.

Dodam tylko, że na nowej tablicy ufundowanej z wpływów na konto Fundacji GOPR, umieszczono następujący napis: „Zmarłym ku pamięci, żywym ku przestrodze. W 50 rocznicę zejścia lawiny w Białym Jarze, w której zginęło 19 osób. 1968-2018”. Na tablicy zamieszczono logo Związku Gmin Karkonoskich, Karkonoskiego Parku Narodowego, Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego i Oddziału PTTK „Sudety Zachodnie” w Jeleniej Górze.

Aby przypomnieć wydarzenia sprzed pół wieku i aby nasze działania nie zatarły się w pamięci zorganizowałem 24 marca 2018 roku w Bukowcu Seminarium krajoznawcze „Lawina 1968 – 50 lat później”, w trakcie którego zostały zaprezentowane materiały przygotowane m.in. przez Andrzeja Brzezińskiego. Zostało wówczas zorganizowane spotkanie z uczestnikami akcji ratunkowej z 1968 roku. Temu wyjątkowemu wydarzeniu towarzyszyła wystawa fotograficzna „Lawina 1968” oraz wystawa sprzętu ratowniczego. Przyznam, że zainteresowanie tym spotkaniem przerosło nasze oczekiwania. Przybyło ponad 200 osób.

Dodam, że udało mi się namierzyć kolejnych uczestników akcji ratowniczej i przeprowadzić z nimi wywiady, które zamieściłem w Zeszytach Historycznych nr 2(18)/2018, który wydaliśmy po spotkaniu. W Zeszytach tym zamieściliśmy opisy prac związanych z postawieniem nowego pomnika w Białym Jarze, a także zdjęcia tablic z kolejnych pomników.

Wydawcą Zeszytów Historycznych jest Związek Gmin Karkonoskich, a ponieważ nakład w ilości 500 egzemplarzy został wyczerpany ich zawartość jest dostępna w jeleniogórskiej bibliotece cyfrowej.

Krzysztof Tęcza